

שיחות חיזוק על התורה והמועדים

אמרי ישראל

המשך לשיעורים שנמסרו בציון 'שמעון הצדיק'

נושא השיחה:

אמונה

בקדושת ארץ ישראל

פרשת שלח (שנה ז')

השיחה נמסרה מפני

הרה"ח ר' ישראל מאיר ברנר שליט"א

בליל ח"י סיון התשפ"ו

– מהדורת טיוטא ואינו מוגה כדבעי –

בס"ד מתקיים שיעור מפי הרב שליט"א

בספה"ק 'סיפורי מעשיות' – מעשה מ'בן המלך והשפחה'

מידי שבוע ביום שני (בבית הכנסת 'מדרש יקותיאל' – ירושלים)

לפרטים ניתן ליצור קשר בפלא' 0583202009

כמו כן מתקיים שיעור ב'פרקי אבות'

מידי שבוע בימי רביעי

השיעור מתקיים בביתר עילית בבית המדרש 'אוהל פנחס'

רחוב המגיד ממעזריטש 33 בשעה 20:00

(כדאי ליצור קשר לפני זה בפלא' 0548463761)

לתרומות והקדשות להצלחה ולרפואה, או להבדיל לע"נ

לצורך הוצאת חוברות אלו בפרשיות הבאות בעזרת ה' יתברך

(וכן לעדכונים על שיעורי הרב שליט"א)

ניתן להתקשר לפלאפון: 0583202009 תזכו למצוות!

ניתן לשמוע את כל השיעורים בקו השיעורים הישיר לשיעורי הרב

ב'קול הלשון' בטלפון מספר 0732951319

יו"ל בס"ד ע"י "הנותן בים דרך" עריכת והדפסת שיעורי משפיעי ברסלב בתורת מוהר"ן מברסלב ותלמידו מוהרנ"ת זי"ע
נכתב ע"פ הבנת השומעים (וכן ההערות והמ"מ הינם ע"ד בלבד) - ומחמת הרצון להוציאו בוריוזת אינו מונח כל צורכו
נשמח לשמוע כל הערה והארה ע"מ שנוכל לתקן בעתיד כשיצא בספר אם ירצה השי"ת בפלא' – 0548486331

פרשת שלח^א

נושא השיחה:

אמונה בקדושת ארץ ישראל - התיקון לפגם המרגלים

עניינים שנתבארו בשיחה:

* 'ארץ אוכלת יושביה' * ארץ ישראל של מעלה * פגם המרגלים - אמונה בקדושת ארץ ישראל * קדושה באדמת ארץ ישראל * 'זהתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ' - להאמין בקדושתה הפנימית * בארץ ישראל - מאירה הארת הרצון * פגם המרגלים - פגם הרצון * פגם המרגלים - פגם תאוות ממון * 'תורה' מחטאי דור המדבר * שבחו של ה' עולה מנהיגים (עדת קרה) * מסירות הנפש מהאבות הקדושים - ארץ כנען * 'בכל יום יהיו בעיניך כחדשים' - ההתחדשות בארץ ישראל (כמו התורה) * שליחים שבטלים לשלוחם ככלי חרס (התיקון על ידי שליחות יהושע) * מה מיוחד בכלי חרס * כח חכמים להפחית העונש (ארבעים יבנה יום לשנה) * התיקון לחטא המרגלים בפרשת נסכים * טעם שלא התקבלה תשובת המרגלים * החיזוק מציאת מצרים בפרשת ציצית

למהותה. הינו כשרבוק להצדיק ומאמין בו, שהוא בחינת ארץ, נאכל להצדיק ונתהפך למהות הצדיק ממש: וכן ארץ ישראל בעצמה, יש לה גם כן הכח הזה. ועל כן אמרו רבותינו ז"ל (כתובות קיא): 'כל היושב בארץ ישראל שרוי בלא עוון' שנאמר: "העם היושב בה נשוא עון, כי היא ארץ אוכלת יושביה", שהיושב שם נאכל אצלה, ונתהפך למהותה הקדוש. ועל כן אפילו 'המהלך ארבע אמות בארץ ישראל, מוכטח לו שהוא בן עולם הבא' כמו שאמרו רבותינו ז"ל שם".

ורבינו מאריך עוד בכמה דברים, ואח"כ בסוף התורה אומר רבינו: "אך אף על פי כן העקר תלוי ברצון, אם רצונו חזק מאד להתקרב

'ארץ אוכלת יושביה'

בליקו"מ (תורה קטט) רבינו מביא: "ארץ אוכלת יושביה (במדבר י"ג). כשמקורב להצדיק, אף שאינו מקבל ממנו כלל, הוא גם כן טוב מאד. והאמונה לברא שמאמין בהצדיק, מועיל לעבודת השם יתברך. כי טבע האכילה שהמוזן נתהפך לנזון וכו'..".

דברנו הרבה על ה'תורה' הזאת, ובכל זאת אין ביהמ"ד בלא חידוש. רבינו מביא בהמשך הדברים: "וזהו: ארץ אוכלת יושביה כי ארץ היא בחינת אמונה, כמו שכתוב (תהלים ל"ז): "שכן ארץ ורעה אמונה". וזהו אוכלת יושביה, כי כשנכנס לארץ, שהיא בחינת אמונה, נאכל אצלה, הינו שנתהפך

^א השיעור נמסר בתאריך ליל ה"י סיון התשפ"ו. בבית הרב שליט"א.

וזה מה שמושה רבינו שלח את ישראל, וכמו שממשיך כאן השל"ה הק' [ומביא את דברי הזוה"ק על הפרשה]: "עלו [זה] בנגב" (במדבר יג, יז), הרוצה להחכים ידרים בו' (בבא - בתרא כה ב). 'וראיתם את הארץ' (במדבר יג, יח), היא הארץ העליונה. 'תחזק הוא', איזהו גבור הכובש בו' (אבות פ"ד מ"א). 'המעט הוא אם רב', אם סגיאין אינון דאשתדלו בפולחני בו'. 'השמנה הוא אם רזה' (במדבר יג, כ), מדאורייתא תנדעון מה הוא ההוא עלמא בו', 'היש בה עין' החיים בו'. 'ויעלו בנגב' (שם שם, כב), חרבו המים נגבו. 'ושם אחימן' בו', פליגין סגיאין טהור וטמא אסור ומותר עונשין ואגריין. 'וחברון' תורה שנכתב ותורה שבעל פה. 'שבע' שבע פעמים עשר, שבעים פנים לתורה. 'לפני צען מצרים', 'ותרב חכמת שלמה וגו' ומכל חכמת מצרים' (מלכים - א, ה, י) בו'. עיין שם באורך בכל הפרשה מבוארת היטב במעלת התורה ובדבקותה וענין עולם הבא בו' עיין שם".

ואחרי שיש לנו כזאת הקדמה, אנחנו מבינים שכל מה שמדובר על ארץ ישראל יש בזה מדרגות גבוהות, וקשה לדבר בימינו, אבל אנחנו יושבי ארץ ישראל שנאמר בה 'עם השרוי בה בלא עוון', נמצאים היום בהסתרה גדולה מאד, ובפרט בתקופה האחרונה, שאנחנו רואים שכ"כ הרבה שנים נמצאים באר"י, והיה מצב טוב וגם עכשיו כ"ה טוב, אבל בכל זאת רואים שמתגברים גזרות רח"ל,

להשם יתברך ולעבוד אותו, רק שקשה לו לשבר תאוות גופו, אז על ידי התקרבות ואמונת הצדיקים, הוא בחינת אכילה, ונאכל להצדיק, היינו שנתהפך למהותו כנ"ל". ואם ח"ו אדם אין רצונו לעבוד את ה', אזי ח"ו רבינו ממשיך שם דברים אחרים שהטבע אינו יכול לסובלו וכו'... ואני מדבר כאן בעיקר על המעלה של ההתקרבות לצדיק.

ונקדים עוד כמה דברים, בשל"ה הק' (בדרך חיים תוכחת מוסר, אות יז, במהדור' יד רמ"ה) כותב: "פרשת שלח לך נדרשת יפה בזוהר (ח"ג דף קנ"ט ע"ב) ממעלת התורה שממנה משיגים מעלת עולם הבא".

ארץ ישראל של מעלה

ולפני שנמשיך נקדים עוד הקדמה [שעל ידה נבין ולא נגשם ח"ו את מה שרואים בפרשת השבוע]: הזוה"ק מדבר על מעלת התורה ומהתורה זוכים למעלת העולם הבא, ואנחנו יודעים שאר"י היא מעין עולם הבא, וכמו שכתוב 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא שנאמר 'ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ', 'ירשו ארץ' זה ארץ ישראל שהיא מעין העולם הבא, כמו שאנחנו יודעים ששבת היא מעין העוה"ב, כך בארץ בארציות, ארץ ישראל היא מעין העולם הבא, וכשאנחנו מדברים על 'ארץ ישראל' אנחנו מדברים על מדרגות גבוהות.

ור' נתן ממשיך שם: "וזה הָיָה פָּנִים
הַמְרַגְלִים שֶׁהָיוּ גְדוֹלִים בְּמַעֲלָה וְהָיוּ
גְבוּהִים מִבְּחִינַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, הֵינּוּ
שֶׁעָקַר בְּחִינַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הוּא בְּחִינַת
אֱמוּנָה, בְּחִינַת (תְּהִלִּים לז, ג): "שָׁכַן אֶרֶץ
וְרָעָה אֱמוּנָה". וּמִגְדֵּל שְׁלֵמוֹת הָאֱמוּנָה
בְּתַכְלִית שִׁיכּוּלִים לְזִכּוֹת בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל,
עַל־יְדֵי־זֶה יְכוּלִים לְקַשֵּׁר וּלְחַבֵּר כָּל
הָעוֹלָמוֹת יַחַד – תַּחְתּוֹנִים בְּעֲלִיּוֹנִים.
שׁוֹהַ עֵקֶר הַשְּׁלֵמוֹת, שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְזִכּוֹת
לְזֶה כִּי אִם עַל־יְדֵי אֱמוּנָה שְׁלֵמָה כַּנִּלְ"ל.

וזה מה שבשל"ה הק' מביא מהזוה"ק שהוא
שלח אותם לראות את ה'ארץ העליונה', כי
אנחנו רואים כאן ארץ גשמית אבל צריכים
לדעת שבארץ ישראל יש את הארץ העליונה
ש'תמיד עיני ה' אלוהיך בה מראשית השנה
ועד אחרית שנה', וכמו שרבינו מאריך לדבר
במקום אחר בליקו"מ (תורה מ) שארץ ישראל
היא בחינת תפילין וזה מוחין וקדושה שאי
אפשר לתאר.

וממשיך ר' נתן: "וְעַל־כֵּן כָּל הָעֲלִיּוֹת
מִדְּרָגָא לְדְרָגָא הוּא רַק עַל־יְדֵי אֶרֶץ־
יִשְׂרָאֵל, כִּמּוֹ שֶׁכָּתַב רַבֵּנוּ בְּמָקוֹם אַחֵר
(לְקוּפֵי מוֹתֵרִין בְּסִימָן כ; תַּנִּי מוֹתֵרִין סִימָן טו). כִּי שֵׁם
בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל זוֹכִין לְאֱמוּנָה שְׁלֵמָה
הַנְּמוֹשֶׁכֶת מִבְּחִינַת הַמְקִיפִים הַנִּלְ
מִבְּחִינַת 'תַּכְלִית הַיְדִיעָה אֲשֶׁר לֹא נִדְעָ,
שֶׁעַל־יְדֵי זֹאת הָאֱמוּנָה בְּשְׁלֵמוֹת זוֹכִין
לְכָל הָעֲלִיּוֹת שֶׁבְּעוֹלָם.

אבל אנחנו צריכים לדעת שארץ ישראל
נשאר ארץ ישראל, והמציאות של ארץ
ישראל 'אורא דארץ ישראל מחכים', ואנחנו
צריכים לדעת את מה שכתוב בתיקו"ז
ש'אור' זה אותיות 'אור י', 'י' זה אור החכמה,
י' של שם הוי"ה זה מסמל על אור החכמה,
ויש את הקוצו של אות י'וד, וכאן מתגלה אור
החכמה, אור האמונה שזה אור החכמה.

פגם המרגלים – אמונה בקדושת ארץ ישראל

וזה היה הפגם של המרגלים, וכמו שר' נתן
מביא בליקו"ה (הל' נדרים ה"ד, אות טז) מדבר על
הפגם של המרגלים שצריכים לתקן את זה
כיום כיפור ולבקש 'סלח נא'. ואומר ר' נתן
שם: "כִּי הַמְרַגְלִים פָּגְמוּ בְּזֶה מְאֹד מְאֹד
עַד שֶׁנִּפְּלוּ לְגַמְרֵי, רַחֲמָנָא לְעֻלָּן, כִּי כָּבַד
מִבְּאֵר, שִׁישׁ בְּעֵינָיו זֶה אֱלֹפִים וְרַבְבוֹת
בְּחִינּוֹת לְאֵין קֵץ, כִּמּוֹ שֶׁמְצִינּוּ בְּעֵינָיו
אֲרַבְעָה שָׁנָבְנָסוּ לְפָרְדֵּס, שָׁבֵן עֲזָאֵי וּבֵן
זוֹמָא אֶף־עַל־ כִּי שָׁלַא יְעָאוּ בְּשָׁלוֹם
כְּרָאוּי – אֲבָל אֶף־עַל־פִּי־בֵן נִשְׁאָרוּ
צְדִיקִים גְּדוֹלִים וְנוֹרָאִים מְאֹד וְכוּ"...

וכמו אצל אותם צדיקים שהיו בהם מדרגות
שונות, וכך גם באר"י יש אלפים מדרגות,
וכמו שידועים שבעולם הבא כל צדיק וצדיק
נכווה מחופתו של חברו, וכך יש מדרגות
ואנחנו צריכים ללכת בכיסופים להשי"ת.

יודעים איזה תיקונים נעשים בפירות ארץ ישראל, וכי אנחנו מבינים מה זה 'שמיטה'? שהאדמה נעשית קדושה וטהורה!. ויש תוס' בתחילת גיטין (ב. ד"ה אשקלון כדום) שמוכיח מהגמרא בכתובות (דף קיב) שהיו תנאים שמנשקים כיפי דעכו שנקרא כארץ ישראל, או חו"ל וכו'... כמו שרואים בתוס' שם.

ורואים מכל זה שיש קדושה בארץ ישראל, והיו משתטחים על האדמה, וכמו שמנשקים ספר תורה, או כשאדם הולך לקברי צדיקים או לכותל המערבי הוא מנשק את הכותל כי הוא מרגיש קדושה, וכך אדמת אר"י היא אדמה קדושה. ועד כדי כך ראיתי בספר 'לב אליהו' מרבי אליהו לופיאן ז"ל שכשהוא בא לארץ הוא ראה אנשים שהיו יורקים על הארץ והוא חשב איך אפשר לירוק על אדמת הארץ הרי יש בה קדושה וזה כמו בית מדרש זה זלזול, ואנחנו לא מדברים על בית הכנסת אלא אדם שהולך ברחוב ואפילו ברחוב 'פו', אבל איך אפשר לירוק על אדמת אר"י?! ואפילו שאני רואה מה שרואה בכל מיני מקומות אבל בכל זאת זה אדמת ארץ ישראל.

וראיתי בספר 'ויואל משה' מהרבי מסאטמאר שמביא בשם החיד"א בספר 'מדבר קדמות' שבארץ ישראל מתקיים 'עם השרוי בה בלא עוון' לא שייך שיהודי יעשה עבירות, כי קדושת אר"י כ"כ גבוהה ולא שייך שיהודי יעשה עבירות, ואפילו שאנחנו רואים מה שרואים ויודעים שאנחנו מלאים פשעים

כי הצדיק הגדול במעלה שזכה לקדשת ארץ ישראל, כל מה שבא לאיזה השגה ומדרגה, אפילו בשזוכה לעליה גדולה, הוא משים עצמו תכף פאינו יודע, וחוזר בכל פעם אל האמונה. פי הוא יודע ומאמין שכפי גדלת השם יתברך עדין אינו יודע כלל, פי "גבה מעל גבה שומר" וכו' (קהלת ה, ט), פי "לגדלתו אין חקר" (תהלים קיח, כב). ועל-כן אף-על-פי שזכה להשגה גבה ועצומה מאד, אף-על-פי-כן אינו סומך שיעבד את השם יתברך בקבמות לבר, רק הוא חוזר בכל פעם לעבד את השם יתברך בתמימות בעבודות פשוטות, ומוריד את עצמו לכל המדרגות התחתונות להעלות נחת רוח לפניו מכלם, פי זה עקר שעשועיו וכו'. וכמו שמוכן בהתורה "תקעו אמונה" בסימן ה' (תנינא), שהצדיק מנגלגל עצמו בכל מיני רפש וטיט, כדי לעשות נחת רוח לפניו ועושה מעשה עבד פשוט וכו', עין שם. ועל-ידי-זה הוא זוכה לעליות גבוהות יותר ויותר פמבאר שם (אות טו) על פסוק (מלאכי ג, יז): "והמלתי עליהם פאשר יחמל איש" וכו'. וכן בכל פעם ופעם, אשרי לו".

קדושה באדמת ארץ ישראל

ובמאמר מוסגר נוסף, זה היה הפגם של המרגלים שכל אחד חשב שהוא יעבוד בשדה שלו וכך ישכחו את התורה, אבל אנחנו לא

'והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ?' כך שואל הילקוט ראובני, והוא מאריך שם ואכמ"ל להביא כל דבריו.

והוא מביא את הגמרא בחגיגה (דף טו) על רבי מאיר שלמד מאכל וכתוב עליו 'רימון אכל תוכו אכל קליפתו זרק, וכך כתוב בגמרא ברכות נו, 'כפלח הרימון רקתיך שאפילו ריקן שבהם מלאים מצות כרימון, וכן כתוב בעוד מדרשים על 'עסים רימוני', שלא להסתכל בקנקן אלא במה שיש בו. וזהו 'ולקחתם מפרי הארץ אלו הרימונים' כי הרימונים אוכלים את הפרי והקלי' זורקים, וכך בארץ ישראל תמצאו רק את הטוב הצפון. וזה שאמר 'והתחזקתם' שלא לרפות את הידיים מהמצב של ארץ ישראל. וכך הוא מאריך שם באריכות על הענין הזה של פנימיות של ארץ ישראל. וזהו 'והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ', תסתכל על הקדושה הפנימית של ארץ ישראל.

ונחזור לדברי ר' נתן (בהל' גדרים): "וּבְזֶה פְּגָמוֹ הַמְּרַגְלִים, שְׂמִיחַת שְׂרָאוֹ בְּעֶצְמוֹן שֵׁשׁ לָהֶם דַּעַת גָּדוֹל וְהֵם גְּבוּהִים מִבְּחִינַת אֲמוּנָה, כִּי אֲמוּנָה הִיא מְדַרְגָּה הַאֲחֵרוּנָה, וְהֵם כָּבֵר בָּאוּ לְמְדַרְגֹת הַדַּעַת שְׂגוּבָה יוֹתֵר – עַל־כֵּן דִּבְרוּ סָרְהָ עַל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְלֹא יָדְעוּ וְלֹא הִבִּינוּ שְׂעָדִין דַּעְתָּם אֵינָם פְּלוֹם כְּפִי מַה שֶּׁהָיוּ זוֹכִין אִם הָיוּ מִבְּטָלִים דַּעְתָּם וְהָיוּ מֵאֲמִינִים לְדַבְּרֵי הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ וּלְדַבְּרֵי

ועוונות ובכל זאת נמצאים בארץ ישראל, ומביא ב'זיואל משה' בשם ה'מדבר קדמות', שכשאדם חוטא שמים תחת כפות רגליו אדמת חוץ לארץ, וכך הוא לא נמצא בארץ ישראל! אבל בארץ ישראל עצמה מחמת קדושתה - לא שייך לחטוא!

כי בארץ ישראל 'תמיד עיני ה' אלוהיך בה מראשית השנה', והקב"ה מסתכל תמיד בארץ ישראל, ולפניו נעבוד ביראה ופחד בכל יום תמיד'. וכמה אנחנו צריכים להודות לה! וכמו שרבינו מביא בליקו"מ (תורה ב' תנינא) שעל ידי הודאה נעשה שעשוע עולם הבא, וכך צריך לדעת שכאן בארץ ישראל זה בחינת 'שעשוע עולם הבא'!! רק שאנחנו אנשים פשוטים ואין לנו הרגשות בדברים האלו שכאן באר"י זה מעין עולם הבא, וכאן נעבוד ביראה ופחד, ואפילו שרואים כאן מלחמות וכו'... אבל אל תסתכל בשום דבר!

'והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ' – להאמין בקדושתה הפנימית

ואמרתי בעבר פשט בשם ר' אפריימל קרקובסקי ז"ל על 'והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ', אבל ראיתי עכשיו באיזה ספר שמביא ילקוט ראובני, שאומר בשם המדרש על הפסוק הזה 'אלו רימונים', והוא שואל על זה וכי אין באר"י רק רימונים הרי יש שם את כל שבעת המינים, ולמה צריכים התחזקות

וּמֵאִסוּ בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל וַנִּרְמוּ בְּכַיִּיחַ
לְדוֹרוֹת, כִּי עַל־יְדֵי־זֶה נִחְרַב הַבַּיִת
הַמְּקֻדָּשׁ שְׁבֻזָּה תְּלוּיִים כָּל הַחֲטָאִים,
כַּנִּ"ל".

בארץ ישראל – מאירה הארת הרצון

ור' נתן מאריך בעוד מקומות ודברנו בעבר,
ונחזור על דבר אחד, שר' נתן כותב בהל'
ברכת הריח (ה"ה, אות ז): "וְזֶה בְּחִינַת פְּנִים
הַמְּרַגְלִים שֶׁפָּגְמוּ בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. כִּי עֵקֶר
הָרְצוֹן זוֹכִין עַל־יְדֵי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כִּי שֵׁם
בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל עֵקֶר הָאֵרֶת הָרְצוֹן
וְהַשְּׂתוּקוֹת וְהַפְּסוּפִין לְהֵשֵׁם יִתְפַּרֵּד,
בְּבְחִינַת (תהלים פה, ב): "רְצִיתָ ה' אֶרְצֶךָ".
וְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל, שֶׁנִּקְרְאת אֶרֶץ עַל
שֵׁם הָרְצוֹן, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל
(בְּרֵאשִׁית רַבָּה יג, יב): 'לָמָּה נִקְרְאָה שְׁמָהּ אֶרֶץ?
שֶׁהִיא מְרַעָה אֶת פְּרוֹתֶיהָ. וְעַל־כֵּן
נִתְפַּרְכוּ פֶּמָּה שְׁבֻטִים שְׂאֲרָעִים מִלֵּאָה
רְצוֹן, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (דְּבָרִים לג, כג): "נִפְתַּלִּי
שֶׁבַע רְצוֹן" וְכוּ'. וְכָתִיב (שֵׁם פְּסוּק טו):
"וְרְצוֹן שֶׁכְּנִי סִנְה" וְכוּ'..."

"כִּי עֵקֶר הָרְצוֹן הַחֲזוּק וְהַשְּׂתוּקוֹת
לְהֵשֵׁם יִתְפַּרֵּד זוֹכִין בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כִּי
שֵׁם מֵאִיר וּמִתְנוּצֵץ אֱלֹהוֹתוֹ יִתְפַּרֵּד, כְּמוֹ
שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (פְּתוּבוֹת קי:): 'הֲדָר
בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הוֹמָה כְּמִי שֵׁישׁ לוֹ אֱלֹהֵי
וְכוּ'. כִּי הָאֵרֶת הָרְצוֹן הוּא בְּחִינַת רֵיחַ

מִשֶּׁה רַבְּנוּ שְׁקֻדָּשׁת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל גְּבִיחַ
מְאֹד".

ואני מוסיף על זה מדברי רבינו (בליקו"מ תנינא תורה
יב) דבר שצריך תמיד לזיחר: שכשארם הולך
אחר שכלו ודעתו אזי מגיע לטעויות גדולים!
וזה הפגם של המרגלים שהלכו אחר השכל
שלהם וכך הגיעו לטעויות גדולות.

"כִּי מִדַּת הָאֱמוּנָה שְׂזוּכִין בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל,
אֶף־עַל־כֵּן שֶׁהִיא מְדַרְגָּה הָאֲחֵרוֹנָה, אֶף־
עַל־פִּי־כֵן עַל יְדֵי דִיקָא עוֹלִין עַל כָּל
הַמְּדַרְגּוֹת כְּלָן. כִּי אֱמוּנָה הִיא בְּבְחִינַת
(תהלים קיח, כב): "אֲבֵן מֵאִסוּ הַבְּנִים הִי־תָה
לְרֹאשׁ פְּנֵה", כִּידוּעַ (תקוני זמר תקון י', כד:).
וְכֵמוֹ שֶׁאָמַר רַבְּנוּ ז"ל בְּשִׂיחוֹתָיו
הַקְּדוּשׁוֹת שֶׁדַּבֵּר עִמָּנוּ אַחַר הַתּוֹרָה שֶׁל
בֵּן וְתַלְמִיד הַנִּ"ל, שֶׁאָמַר אֲזִי שֶׁאֱמוּנָה
הִיא מְדַרְגָּה הָאֲחֵרוֹנָה, אֲבָל עַל יְדֵי
זוֹכִין לְעֲלוֹת עַל הַכַּל, וְלַהֲגִיעַ לְבְּחִינַת
רְצוֹן מִפְּלֵג וְכוּ' שֶׁעוֹלָה עַל הַכַּל, עֵינֵי שֵׁם
בְּסוּף סְפוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁנִּדְפְּסוּ שֵׁם מְעַט
מִשִּׁיחָה זֹאת (שִׂיחוֹת הַר"ן סִמָּן לב; ח"י מוה"ר"ן סִמָּן
תכה).

וְזֶהוּ בְּחִינַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיוּ צְרִיכִין
הַמְּרַגְלִים לְסַלֵּק שֵׁם דַּעְתָּם וּלְקַשֵּׁר אֶת
עַצְמָם לְבְּחִינַת אֱמוּנָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת
אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְעַל־יְדֵי־זֶה הָיוּ זוֹכִים
לְדַעַת גְּבִיחַ מְאֹד, אֲבָל הֵם לֹא רָצוּ לְסַלֵּק
דַּעְתָּם וְלֹא רָצוּ לְהוֹרִיד עַצְמָן לְבְּחִינַת
אֱמוּנָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִכְנָסוּ לְכַפִּירוֹת

ישראל לאביהם שבשמים, בבחינת (שיר השירים ג, י): "תוכו רצוף אהבה מפנות ירושלים".

ואומר ר' נתן: "ומשם נמשך הארת הרצון לכל אחד ואחד, כפי מה שממשיך על עצמו קדשת ארץ ישראל, מכל שכן כשזוכה לבוא לארץ ישראל ממש לשם שמים [לא בשביל פניות אחרות כאשר נמצא עכשו בעונותינו הרבים]. אבל המניעות רבים ועצומים מאד מלבוא לארץ ישראל, אך על ידי תקף הרצון והחשק – יכולים להתגבר עליהם, בפרט כי הרעונות לארץ ישראל תזקים ביותר, כי תקף פשרועה לבוא לארץ ישראל – מאיר בו הארה מהארת הרצון שמאיר בארץ ישראל [כמבאר מזה במקום אחר באריכות (לעיל הלכה ד, אות יח)], ועל ידי תקף הרצון והחשק הפא על ידי המניעות הגדולות דיקא כנ"ל, על ידי זה יכולין לדלג על כלם ולבוא לארץ ישראל".

פגם המרגלים – פגם הרצון

ואח"כ אומר ר' נתן: "והמרגלים פגמו בזה, כי אמרו, שחס ושלום, המניעות תזקים מהרצון, ועל כן אמרו תחלה שבה ארץ ישראל – "וגם זבת חלב ודבש היא וזה פריה" (במדבר יג, כו), ואחר כך סימו בהמניעות העצומים לבוא לשם, כמו שפיתוב (שם יג, כח, כט): "אפס כי עז

טוב כמבאר לעיל, ועקר הריח הטוב הנפלא של התנוצצות אלהותו יתברך, שעל ידי זה משתוקקין וכוספין אליו ברצון חזק כלי שעור הוא רק בארץ ישראל, שנקראת ארץ המוריה על שם ריח הטוב של הקטרת (רש"י בראשית כב, ב. בראשית רבה פרשה נה, ז). ועל כן נכנסו ישראל לארץ ישראל בתחלה דרך יריחו דיקא, שנקראת יריחו על שם ריח הטוב כמו שאמרו רבותינו ז"ל. כי שם בארץ ישראל עקר הריח הטוב, בחינת לריח שמניך טבים, שהוא בחינת התנוצצות אלהותו יתברך שאי אפשר לדבר בזה כלל, שעל ידי זה עקר ההשתוקקות והרצון החזק כנ"ל.

וגם בחוץ לארץ מה שזוכין לפעמים לאיזה התנוצצות אלהות שהוא בחינת ריח הטוב כמאן דארח ריחא, שעל ידי זה נתעורר השתוקקות ורצון נפלא להשם יתברך – זה נמשך גם כן מארץ ישראל, כי כל קדשתנו מארץ ישראל, כי ישראל על ידי עבודתם ממשיכין קדשת ארץ ישראל לחוץ לארץ, כידוע (סימן סא). אבל עקר מקום הארת הרצון שהוא בחינת ריח הטוב של התנוצצות אלהותו יתברך, הוא בארץ ישראל, ששם הבית המקדש וכליו והארון עם הלוחות והפרוכים העומדים בבית קדש קדשים, ששם עקר ההשתוקקות והרצון והאהבה והכסופין הנפלאים שביין

ועל-כן הָיָה הַפָּגָם שֶׁלָּהֶם גָּדוֹל מְאֹד, וְגֵרְמוֹ בְּכִיָּה לְדוֹרוֹת, חֲרַבַּן בַּיִת רֵאשׁוֹן, וּבַיִת שֵׁנִי (פְּנִיחֵרִין קד:), כִּי כָּל קִיּוֹם הַבַּיִת־הַמְּקֻדָּשׁ שֶׁהוּא כָּלֵל עֲבוֹדַת וּקְדָשׁת יִשְׂרָאֵל, הוּא עַל-יְדֵי הַרְצוֹן וְהַחֲשֵׁק דְקֻדְשָׁה כַּנִּל, כִּי שָׁם בְּבַיִת־הַמְּקֻדָּשׁ כָּל הַרִיחוֹת וְכָל הַקְּרָבָנוֹת שֶׁעוֹלִין לְרָצוֹן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ויקרא יט, ה): "לְרֵצְנֵכֶם תִּזְבַּחְתֶּם", וְכֵן הִרְבֵּה. וְכַתִּיב (במדבר כח, ה): "אִשָּׁה רִיחַ גִּיחוֹת לָהּ". וְעַקֵּר הַתִּקּוֹן הָיָה עַל-יְדֵי יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב, שֶׁהֶאֱמִינוּ לְדַבְּרֵי מֹשֶׁה, שִׁישׁ כַּח בְּהַרְצוֹן וְהַחֲשֵׁק לְהַתְּנַבֵּר עַל הַמְּנִיעוֹת, אֶף-עַל-פִּי שֶׁהַמְּנִיעוֹת מִשְׁתַּטְּחִים מְאֹד מְאֹד עַד שֶׁנִּדְמָה שְׂאֵי אֶפְשָׁר בְּשׂוֹם אֶפֶן לְשַׁבֵּר, אֶף-עַל-פִּי כֵן צָרִיכִין לְהַתְּחַזֵּק בְּרָצוֹן וְכוּ' וְכַנִּל. וְעַל-כֵּן אָמְרוּ (שם יג, ל): "עֲלֵה נַעֲלֵה וְיִרְשָׁנוּ אוֹתָהּ" וְכוּ' – אֶפְלוֹ אוֹמֵר לָנוּ עֲשׂוּ סִלְמוֹת וְעֵלּוּ לְשָׁמַיִם עֲלֵה נַעֲלֵה' (רש"י על פי סוֹסֵפֶה לה). כִּי אֵינִי שׂוֹם מְנִיעָה בְּעוֹלָם, כִּי עַל-יְדֵי תִקְוָה הַחֲשֵׁק וְהַרְצוֹן יְכוֹלִין לְשַׁבֵּר וְלְדַלֵּג עַל הַכֹּל".

וְזֶה הָעֲבוֹדָה לְמַעֲשֵׂה, שֶׁמוֹצֵאִים שֶׁהַפָּגָם שֶׁל הַמִּרְגָּלִים הִיָּה ב'רָצוֹן' אַע"פ שִׁישׁ מְנִיעוֹת, וּב'סִיפּוּרֵי מַעֲשִׂוֹת' רוֹאִים [בְּמַעֲשֵׂה שֶׁל הַבַּת מֶלֶךְ' וְעוֹד] שִׁישׁ הִרְבֵּה מְנִיעוֹת וְכָל הַמְּנִיעוֹת לְהַרְבוֹת אֶת הַחֲשֵׁק, וְכֵן הַמְּנִיעוֹת לְהַגִּיעַ לְצַדִּיק, אוֹ לְהַגִּיעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הַכֹּל כַּדִּי לְהַרְבוֹת אֶת הַחֲשֵׁק לְקַדוּשָׁה, וְהַעִיקֵר לְגִלּוֹת אֶת הַרְצוֹנוֹת וְכִיסוּפִים וְגַעְגּוּעִים לְהַשִּׁי"ת.

הָעַם וְהָעָרִים גְּדוּלוֹת בְּצוּרוֹת מְאֹד וְכוּ' עִמְלֵק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנְּגֹב" וְכוּ', כִּי אָמְרוּ דָבָר וְהַפּוֹכוֹ, כִּי מָה שֶׁאָמְרוּ 'זֶה פְּרִיָּה' זֶה מוֹרָה עַל גְּדֹל הָאָרֶת הַרְצוֹן שֶׁמֵּאִיר שָׁם, כִּי בְּכָל הַפְּרוֹת וּבְכָל הַתְּאֵאוֹת שֶׁל זֶה הָעוֹלָם מְלַבְּשִׁים אֲהָבוֹת עֲלִיזוֹנוֹת וְרָצוֹנוֹת יְקָרִים דְקֻדְשָׁה רַק שֶׁצָּרִיכִים לְהַעֲלוֹתָם, כִּידוּעַ, וְעַל-כֵּן פְּרוֹת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם מְבַחֲרִים וְגְדוּלִים וְנִפְלְאִים כָּל כָּף – זֶה מוֹרָה עַל גְּדֹל הָאָרֶת הַרְצוֹן שִׁישׁ שָׁם. וְעַל-כֵּן שֶׁבָחָה הַתּוֹרָה אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל בְּפִירוֹתֶיהָ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דברים ח, ח): "אֶרֶץ חֲטָה וְשַׁעֲרָה וְנֶפֶן" וְכוּ', כִּי כָּל זֶה מוֹרָה עַל הָאָרֶת הַרְצוֹן שֶׁמֵּאִיר שָׁם וְכַנִּל.

וְעַל-כֵּן עָתָה מְקַשֵּׁר יָפָה מָה שֶׁאָמְרוּ: 'זֶה פְּרִיָּה, אֶפֶס כִּי עַז הָעַם, הִנְנוּ שֶׁאָמְרוּ, שֶׁהַפְּרוֹת טוֹבִים וְנִפְלְאִים מְאֹד שֶׁזֶהוּ מוֹרָה עַל הָאָרֶת הַרְצוֹן, 'אֶפֶס כִּי עַז הָעַם' וְכוּ', שֶׁהַמְּנִיעוֹת תּוֹקִים יוֹתֵר מֵהֶם. וְזֶה הָיָה עַקֵּר הַפָּגָם וְהַכְּפִירָה הַגְּדוּלָּה שֶׁלָּהֶם – שֶׁכָּפְרוּ בְּחֻזֵּק הַרְצוֹן שִׁישׁ לוֹ כַּח לְשַׁבֵּר עַל יָדוֹ כָּל הַמְּנִיעוֹת כַּנִּל, וְהֵם אָמְרוּ הַהֶפֶךְ מִזֶּה מְכַשֵּׁ, כִּי אָמְרוּ 'אֶפֶס כִּי עַז הָעַם' וְכוּ' שֶׁהַמְּנִיעוֹת גְּדוּלִים וְתוֹקִים מִהַרְצוֹן, עַד שְׂאֵי אֶפְשָׁר לָבוֹא לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל מֵעַצְם הַמְּנִיעוֹת, כִּי אָמְרוּ שְׂאֵינִי כַּח לְשַׁבֵּר עַל-יְדֵי הַרְצוֹן מָה שֶׁבָּאֵמַת הוּא לְהֶפֶךְ כַּנִּל.

השידוך ליצחק, ולכן הוא התפלל 'תעזור לי שאני אנצל מעצת המרגלים'. וכלב מרמוז על שם ב"ן שכידוע שהיה שם את השכירה' וכו'... ולכן הוא הלך לקברי הצדיקים שימליצו עליו.

פגם המרגלים – פגם תאוות

ממזון

ור' נתן מאריך עוד כיוונים על פגם המרגלים בדברים שנוגע לנו למעשה, [וכבר דברתי בעבר מזה], ר' נתן מביא בהל' ברכת המזון (ה"ד, אות יט): "ועל-בן כל אלו המשקעים בתאות ממזון נקראים 'מרגלים', כי נוסעים תמיד למרחקים ומרגלים ומשוטטים בכל הארץ בשביל ממזון, ואינם מאמינים בהשם יתברך שיוכל להזמין להם פרנסתם במקומם בלי טרחא, כמו המרגלים שלא האמינו בהשם יתברך שיתן להם ארץ-ישראל שהיא מקור הברכות בלא דרך הטבע כלל. ואמרו, שרוצים דוקא לרגל את הארץ לכבש ארץ-ישראל מקור הברכה על-פי דרך הטבע, כמו שאר העובדי כוכבים ששולחין מרגלים למקומות שרוצים לכבשן. אבל באמת אנו צריכים להאמין בה' שיכבש לנו ארץ-ישראל בלא מרגלים כלל. וכמו בן אלו המשקעים בתאות ממזון, ומסכנים עצמן בסכנת דרכים, ונוסעים למרחקים ומשוטטים ומרגלים את הארץ, פאלו,

ורואים עוד דבר, שכלב הלך להשתטח על קברי האבות הקדושים באר"י, ר' נתן מביא (בהל' דברים הכאים בסעודה (ה"ה אות מז): "ועל-בן כלב כשראה שמתגברים מאד עצת המרגלים שרוצים לפגם בקדשת ארץ-ישראל, על-בן הלך ונשתטח על קברי אבות, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (סוטה לד:), ועל-ידי-זה זכה למה שזכה, כמו שכתוב (דברים א, לו): "אם... ולו אתן הארץ אשר דרך בה" וכו'. כמו שדרשו רבותינו ז"ל (במדבר רבה טו, ט), כי פשוטים לבוא לארץ-ישראל שהוא פלליות כל הקדשות, מתגברים ומשתטחים המניעות והעכובים וכו' מאד מאד כמו הים והירדן, כמבאר בהתורה הנ"ל, שכל זה נמשך מהבגדים הצואים שמתגברים אז ביותר כמו ים ונהר ממש, עד שראה כלב שאי אפשר להכניעם כי אם על-ידי פת קברי הצדיקים שהם קברי האבות שהלך ונשתטח עליהם. ועל-בן כל קריעת ים-סוף היה על-ידי פת ארוננו של יוסף הצדיק שהוא בחינת קבר הצדיק שעל-ידי-זה היתה עקר הגאולה, כמו שכתוב: 'ויקה משה את עצמות יוסף עמו' פנ"ל".

ויש הרבה מה להאריך במה שבכתבי האר"י הק' מובא ש'כלב' היה גלגול של אליעזר עבד אברהם, ולכן הוא הלך לקברי האבות ואמר לאברהם אבינו: אתה הוצאת אותי מ'ארור' ל'ברוך', כי אלעזר עבד אברהם הביא את

לכבש על-פי דרך הטבע, ולא האמינו שעל-ידי השגחתו יתברך שנמשכת ביותר בארץ-ישראל יוכלו לעלות אפלו לשמים, ומחמת שפגמו בהשגחה על-פן הנה עקר הפגם על-ידי השלוחים דיקא, שהם המרגלים, כי השליח הוא בבחינת מט"ט, בבחינת הטבע פנ"ל". ששם יש אחיזת הטוב והרע.

וכהמשך לדברי ר' נתן שהפגם הוא בענין תאוות ממון, נביא כאן מדברי התפארת שלמה שמביא על הפסוק "אם חפץ בנו ה' והביא אותנו אל הארץ". וז"ל: "יש לדקדק מה זה שהי' מסופק אם חפץ בנו ה' ואם יביא אותנו אל הארץ הלא שמעו כמה וכמה השנועה אשר נשבע ה' לאבותיהם לתת להם את הארץ הזאת לרשתה. אכן כאשר נתבונן על ענין תלונות המרגלי' על הארץ הלא הם היו ראשי בני צדיקים גדולים וטובים איכה יכלו לדבר תועה על ה' חלילה. כי לא טובה הארץ וכבר הכתיחם ה' בארץ ההיא כי טובה היא ארץ זבת חלב ודבש. אכן הנראה בכוונתם כי המרגלים האלו פחדו כי ראו את טוב הארץ בחלב דגן תירוש ויצהר וכל פרי הארץ המה משתנים לטובה וכי זבת חלב ודבש היא וזה פריה לכן פחדו עבור בני ישראל פן בבואם שמה יבעטו בה' לאמר מי הוא כמ"ש שמנת עבית כשית ויטוש כו'.

חס ושלום, אין השם יתברך יכול לתן להם ברפת עשירותם בביתם. נמצא, שהמשקעים בממון נקראים 'מרגלים', כי באמת עקר פגם תאות ממון נמשך מפגם המרגלים שהוא פגם ארץ-ישראל פנ"ל".

ובזה ר' נתן מסביר שם את החלום של פרעה, והוא כותב שם בתוך הדברים: "וזהו והנה מן היאר עלות שבע פרות טובות ושבע פרות רעות ובלעו פרות הרעות את הטובות - שהוא רמז שהרע דהינו תאות ממון שהוא בבחינת 'שבע שני הרעב, בולע את כל העשירות שלו, בבחינת: ותבאנה אל קרפנה ולא נודע כי באו אל קרפנה - כי כל מה שיש לו יותר - יש לו דאגות יותר, פאלו הוא עני ממש וכו' פנ"ל". ור' נתן מביא שם שהמרגלים חשבו שצריכים לכבוש את ארץ ישראל במציאות של דרך הטבע.

ועוד מביא ר' נתן במקום אחר בהל' שלוחין (ה"ג, אות טו): "כי עקר הפגם הנה על-ידי השלוחים שהם המרגלים, כי השליח הוא בבחינת טבע שהיא בבחינת מלאך וכנ"ל, כי ארץ-ישראל למעלה מהטבע לגמרי, כי שם השגחתו יתברך תמיד, כמו שכתוב (דברים יא, יב): "תמיד עיני ה' אלקיך בה' וכו'. וכשרצו לשלח מרגלים - פגמו בהשגחה, ורצו להתנהג בדרך הטבע לשלח מרגלים לראות אם יוכלו

הפשט נכתב בזה הטא ועוון'. וכששמע זו הרה"ק מראדזימין הוא שינה את פניו, וכשהוא יצא הוא אמר לאנשיו שהלכו איתו בהתפעלות, 'לא ידעתי עד עתה שאם הוא כ"כ בעל תורה כ"כ גדול שדבריו נובעים ממקומות גבוהים מאד'!

מצד אחד מדברים כאן על דור דעה, דור שקבלו את התורה, דור דעה שעמדו רגליהם על הר סיני ושמעו מפי הגבורה עשרת הדברות, וכ"כ ירדו ממדרגתם ונכשלו. רק הפשט הוא שעל אף כל החטאים האלו, אבל כתוב בפרקי דר"א (פמ"א) 'רבי פנחס אומר כל אותו הדור ששמעו קולו של הקב"ה בהר סיני, זכו להיות כמלאכי השרת אשריהם בעוה"ז אשריהם בעולם הבא!', וכאן אנחנו חושבים שהם ירדו בכאלו ירידות.

שבחו של ה' עולה מגהינום (עדת)

(קרה)

רבי מענדל מרימנוב אומר שמוצאים שבכל דבר שבקדושה שצריכים להיות בעשרה, לומדים דווקא מעדת קרה, ומעדת המרגלים, אף שלכאורה באותה שעה הם היו במדרגה נמוכה, ומ"מ דוקא מאותם כתובים לומדים להזכיר דבר שבקדושה, רק הפשט כמו שמוצאים בגמרא מגילה (כג.) על הדין שאין קדושה פחותה מעשרה: "מנא הני מילי? אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: דאמר קרא ונקדשתי בתוך בני ישראל - כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה. מאי

וזה שאמרו ארץ אוכלת יושביה היא כי עז העם היושב עליה ובני ענקים ראינו שם לכן אתם אם תבואו שמה תהיו כמוהם. וזהו שהביאו מפרי הארץ לראיה על גודלם וטובם. אבל כלב הוא שאמר להם מה לנו לירא מכל אלה הלא אם אנחנו נהיה חזקים ביראת ה' ולא נטה אל תאוות הארץ אזי לא יזיק לנו כל דבר. וז"ש אם חפץ בנו ה' ר"ל אם עיקר החפץ והמבוקש אשר בנו יהי' רק ה' לעשות רצונו יתברך שמו, אז והביא אותנו בו' ויכול נוכל לה ועלה נעלה וירשנו אותה כי כן צריך להתגבר לבטל כל תענוגי עוה"ז נגד עבדות הש"י ב"ה".

'תורה' מחטאי דור המדבר

ראיתי בליקוטי הרי"ם מהרי"ם מגור שמוכא מעשה על החידושי הרי"ם שבא אליו הרה"ק ר' יעקב אריה מראדזימין והוא ראה אותו קצת בעגמת נפש, אז הוא חשב שזה בגלל החום של הקיץ, אז שאל אותו החידושי הרי"ם למה אתה נראה כ"כ רע? והוא אמר לו שבכל שנה כשקוראים את הפרשיות שכלל ישראל חטאו בהיותם במדבר כמו בפרשת המרגלים כמעט אין בכוחו לסבול.

אזי ענה לו החידושי הרי"ם [דבר שמאד חיוק אותי]: 'הלואי יהיה במצות שלנו כוונה טובה כמו בעבירה שלהם, הלא אנו רואים שמהעבירה שלהם נעשה 'תורה' עבורינו, ואילו מהמצוה שלנו מה נעשה, ובוודאי שהיו כוונות גדולות בכל מעשיהם, אומנם על דרך

להחכים ידירים', וזהו 'ועליתם בהר' זה הפשט שיתגברו על היצה"ר, כי הצדיקים נדמה להם היצה"ר כהר כמו שאמרו חז"ל, וזהו 'כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו', וזהו 'עלו זה בנגב', זה מה שנאמר גם אצל אברהם "וילך אברהם הלך ונסוע הנגבה", ואברהם אבינו הולך עם כל אחד מישראל אפילו במצב של 'נגב'!

יש ילקוט שמעוני על הפרשה שצריכים להבין אותו, על הפסוק 'ויתורו את ארץ כנען'. (ילקוט ש פ' שלח רמז תשמב) וז"ל: "ויתורו את ארץ כנען (יג, ב), אמר רבי ברכיה בשם רבי סימאי מה ראה כנען להזכר כאן, אלא אמר לישראל לא בצדקתך וביושר לבבך וגו' כי ברשעת הגוים האלה, אמר הקדוש ברוך הוא עונותיו ילכדנו את הרשע ואין רשע אלא שבעה עממים שנאמר כי ברשעת הגוים האלה".

וכאן אומר הילקוט שמעוני דבר מאד מעניין: "ראה הקדוש ברוך הוא שאין לישראל זכות שיכנסו לארץ, נזכר ליצחק שנולד לאברהם בן מאה שנה ושרה בת תשעים שנה, וכנען כ' עשרים נ' חמישים ע' שבעים נ' חמישים הרי מאה ותשעים שנה".

מה זה מרמז לנו? ראיתי שמסבירים את הקשר בין זה לזה, יש במדרש שוחר טוב (סח) 'מהיכן זכו ישראל לקרא 'שמע' ממתן תורה שאמר הקב"ה 'שמע ישראל אנכי ה' אלוהיך', ונענו כולם ואמרו 'ה' אלוקינו ה' אחד'.

משמע? - דתני רבי חייא: אתיא תוך תוך, כתיב הכא ונקדשתי בתוך בני ישראל, וכתיב התם הברלו מתוך העדה, ואתיא עדה עדה, דכתיב התם עד מתי לעדה הרעה הזאת, מה להלן עשרה - אף כאן עשרה". רואים שבוודאי היו גם באותה שעה במדרגה גדולה, רק שלפי מעלתם נחשב להם כחטא ועוון.

ויש אחרים שרוצים לומר, שאנחנו מוצאים בפרק שירה, שהגהנום אומר ג"כ שיר ושבחה להשי"ת, וזה מה שהוא מעיד שקרח ועדתו אומרים 'משה אמת ותורתו אמת', ומזה היה השבח עולה מהגהנום!! ועל דרך מה שאמרו במדרש רבה 'כשם שקילוסו של הקב"ה עולה מגן עדן מפי הצדיקים, כך עולה מהגהנום מפני הרשעים', ומה הם אומרים? אמר רבי יוחנן 'יפה דנת יפה טמאת, יפה חייבת, יפה למדת, יפה הוראת'. רואים שאפילו מהגהנום עולה שבח לקב"ה, וג"כ צריכים להודות לה' ולהסתכל רק על הנקודות הטובות שיש. וזה הנקודה הטובה שצריכים לראות בכל דבר ודבר.

מסירות הנפש מהאבות הקדושים - ארץ כנען

ואנחנו צריכים לדעת שהפרשה הזאת פרשת שלח, מרמזת על כל עבודת ה', וכל אחד שבא לעולם הזה צריך לדעת שהוא 'שליח מצוה', וזה מה שמשא רבינו הראה להם את הדרך 'עלו זה בנגב', הזכרנו בשל"ה 'הרוצה

מדויק מה זה 'אשר אני נותן', שזה מלשון הווה, ולמה לא כתוב 'אשר אתן' - בלשון עתיד? והוא מביא שזה להורות שארץ ישראל זה לא בצורה חד פעמי, אין הפשט שקבלנו את אר"י פעם, רק זה נתינה תמידית בכל יום, וכמו שכתוב במכילתא (דרבי ישמעאל, בא - מסכתא דפסחא פרשה יח): "ונתנה לך שלא תהא בעיניך כירושת אבות אלא תהא בעיניך כאילו היום נתונה לך".

וזה הדמיון לתורה כמו שהזכרנו שנאמר בה 'בעבור ישמרו חוקיו ותורתו ינצרו' שבה מצינו שאמרו כל יום יהיו בעיניך כחדשים ולא כאגרת ישנה, וכמו שכתוב בחומש דברים לגבי ביכורים 'הגדתי היום לה' אלוהיך כי באתי היום', מה זה ההדגשה 'היום', יכל לומר 'הגדתי', מה זה 'היום', רק שהנני מרגיש את מעלתו בכל יום עד שיהיו בעיניך כחדשים. וזה שאמר משה 'אשר אני נותן' כי במרגלים צריכים להבין את חשיבות הארץ, שכמו שהתורה צריכה להיות כחדשים כף ארץ ישראל, רק שנכשלו בדבר ולא עלה במחשבתם שבחה. (עכת"ד ה'באר משה').

שליחים שבטלים לשלוחם ככלי

חרם (התיקון על ידי שליחות יהושע)

במדרש רבה בתחילת הפרשה (פי' טו, א) מובא כאן באריכות, ובתוך הדברים כתוב: "שאין לך חביב לפני הקדוש ברוך הוא כשליח שמשתלח לעשות מצוה ונותן נפשו כדי

ולכאורה מה ענין שמע ישראל למתן תורה? רק כמו שקבלו את התורה הם קבלו במסירות נפש, אותו הדבר בהר סיני כתוב במדרש (שוח"ט שם) 'מהיכן בא? מהר המוריה', הפשט שכל קבלת התורה היתה מהמסירות נפש של 'הר המוריה' בעקידה! ואותו הדבר ארץ ישראל היא בבחינת תורה, וכמו שכתוב 'ויתן להם ארצות גויים בעבור ישמרו חקיו ותורותיו ינצורו' וכל המושג של ארץ ישראל זה מסירות נפש.

וזה הרמז ב'כנען' שמורה על המסירות נפש של אברהם בעקידה. וזהו 'עמלק יושב בארץ הנגב', זה המקום שבחר אברהם אבינו 'הלוך ונסוע הנגבה', 'החתי והיבوسی והאמורי יושב בהר', 'הר' זה כנגד יצחק [שקרא את אר"י 'הר'], ומובן שעל ידי המסירות נפש של אברהם ויצחק זוכים אנחנו למסירות נפש. וזה מה שאמרו חז"ל 'ארץ ישראל נקנית ביסורין', הפשט שקונים אותה במסירות נפש ועל ידי רצונות וכיסופים וגעגועים להשי"ת. וזה מה שצריכים לדעת שעל ידי זה זוכים לקדושת ארץ ישראל.

'בכל יום יהיו בעיניך כחדשים'

– ההתחדשות בארץ ישראל

(כמו התורה)

ראיתי בספר 'באר משה' מהרבי מאוז'רוב בתחילת הפרשה, שאומר על 'שלח לך אנשים' 'אשר אני נותן לבני ישראל', הוא

אחר דעתו רק ללכת אחר דעת המשלח. וזהו 'שלח לך' 'לדעתך' היינו שיהיו בטלים לדעתך לגמרי, וכאן במרגלים לא היה כן, ורק בזמן יהושע בטלו דעתם היינו שבטלו עצמם מכל וכל, כאילו אינם בעולם ממש, רק כל כוחם מרובם יהושע.

וזהו מה שעשו עצמם 'קדריים', זה עושי כלי חרם, שכלי חרם אינו מיטמא במגע אלא באוירו, כל הכלים יש להם חשיבות מעצמם כמו כלי כסף וזהב ונחושת, ואף אם נשברים יש להם חשיבות כי החתיכה עצמה הינה בשווי של הכסף וזהב, אבל כלי חרם אין לה חשיבות רק מחמת החשיבות של הכלי שיש לה תוך, ולזה מימאו אותו רק מהאויר, כי רק בגלל התוך יש לו חשיבות. וזה מה שהצדיקים האלו דימו ע עצמם ככלי חרם, כי לא החשיבו את עצמם רק מכח המשלחם רבם יהושע, ולכן עשו עצמם קדריים לומר שאין להם חשיבות רק מצד העושה להם שהוא רבם יהושע, 'כי שפתי כהן ישמרו דעת' שיודע מי משלחו. וזה בחינת מה שאומרת הגמרא ביומא 'הני כהני שלוחי דרחמנא נינהו'.

וזה מה שאמרו 'כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו' אם דומה לך כמלאך יבקשו מפיהו, ומלאך עושה את שליחות היוצר שלו, אבל מצד עצמו אין לו שום דבר. ופנחם היה כהן, ולכן הוא שימש בקודש. בספר 'ישמח ישראל' יש אריכות על הפסוק 'כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו

שיצלה בשליחתו ואין לך בני אדם שנשתלחו לעשות מצוה ונותנין נפשם להצליח בשליחותן כאותם שנים ששלח יהושע בן נון שנא' (יהושע ב) וישלח יהושע בן נון מן השטים שנים מי היו שנו רבותינו אלו פנחם וכלב והלכו ונתנו נפשם והצליחו בשליחותן, מהו חרש מלמד שעשו עצמן קדריין והיו צווחין הרי קדרות מי שירצה יבא ויקנה כל כך למה שלא ירגיש בהן אדם קרי ביה חרש כדי שלא יאמרו בני אדם שהן מרגלים".

ואח"כ כתוב: "מה עשתה רחב נטלה אותם להטמינם, אמר לה פנחם אני כהן והכהנים נמשלו למלאכים שנא' (מלאכי ב) כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא והמלאך מבקש נראה מבקש אינו נראה... לפיכך אמר לה פנחם אני כהן ואיני צריך להטמין הטמינו לכלב חבירי ואני עומד לפנין ואינן רואין אותי. וכן עשתה שנאמר (יהושע ב) ותקח האשה את שני האנשים ותצפנם אין כתיב כאן אלא ותצפנו, הרי שלא הטמינו לפנחם אלא לכלב. ללמדך כמה נתנו שני צדיקים אלו נפשם לעשות שליחותם, אבל שלוחים ששלח משה היו רשעים מנין ממה שקרינו בענין שלח לך אנשים".

מה מיוחד בכלי חרם

ושואלים למה הם התחפשו דווקא לשני 'קדריים'? ומסבירים שבגמרא קידושין (דף מא) כתוב 'שלוחו של אדם כמותו' היינו ששלוחו של אדם צריך לבטל דעתו מכל וכל, ולא לילך

שבמדבר ארבעים חסר אחת'. הרי שהקב"ה ניקה להם שנה אחת. ואותו הדבר מוצאים במלקות 'ארבעים יכנו לא יוסיף', ומצינו במכות (דף כב) שהכוונה לארבעים חסר אחת. וגם כאן בדור המדבר היה עונשם ארבעים חסר אחת. ובזה נבין מה שכתוב ב'מסורה' 'ארבעים יכנו', ובמקום אחר כתוב 'ארבעים שנה אקוט בדור', כי כשם שבמלקות יכנו לא יוסיף ואתו רבנן ובצרו חדא, כך גם 'ארבעים שנה אקוט בדור', חס עליהם הקב"ה והיו רק ל"ט שנה במדבר.

ועל זה הגמרא אומרת במכות (כב) 'כמה טפשי שאר אינשי דקמו מקמי ספר תורה ולא קמו מקמי רבנן', ולכאורה וכי בשביל זה נקראים טפשים? רק זה דבר שנוגע לכלל ישראל, כמו שכתוב במלקות 'פן יוסיף ונקלה אחיך לעיניך', זה בא ללמד אותנו דבר שצריך לדעת שאפילו שהאדם התחייב מהשמים אבל מרחמים עליו ולא נותנים עליו את הכל. וכמו שכתוב בגמרא 'כיון שלקה הרי הוא כאחיד', שיש בכח חכמים להפחית מהיסורין של ישראל בכלל ובפרט, והללו לא מעריכין דבר זה, ועל כן הם נקראים טפשים.

אנחנו יודעים שיום אחד בשנה נחשב כשנה. הגמרא אומרת בחגיגה (דף ה) 'כל העובר עבירה אפילו יום אחד בשנה, מעלה עליו הכתוב כאילו עבר כל השנה כולה'. ומאידך כתוב שם 'כל העוסק בתורה אפילו יום אחד בשנה, מעלה עליו הכתוב כאילו עסק כל

מפיהו', שאם אדם לומד תורה הוא צריך להיות כמו מלאך ה', שהוא לא חושב ש'הוא' אומר את התורה והוא עושה משהו, רק שהוא עושה את השליחות של הקב"ה, וכך האדם כשלומד תורה הוא צריך לדעת שהוא כמו מלאך שהכל מאת ה', וידמה בעיניו שהוא רק 'שלוחי דרחמנא' ומצידו אין לו כלום, ואזי 'יבקשו מפיהו' כי אם לא זה לא יכנסו הדברים בעיני השני, והאדם צריך לדעת שהוא רק שליח ולדמות שהוא רק המדבר.

ויש אריכות למה יהושע שלח את המרגלים כי הוא ראה שח"ו פגמו, והוא רצה לעשות את השליחות של משה רבינו ובוזה שהוא שלח את המרגלים הם תיקנו את החטא הראשון לטובה. ואומר ה'ישמח ישראל', שאפשר לזה שלח עוד פעם מרגלים אחרי רואו כי הראשונים לא טוב עשו, כי ידע שבשלוחים ההם בטלים ומבוטלים כאפר ממש כדי לתקן הכל לטובה ולגמור לטובה דעת רבם משה רבינו וכפי דעת מחשבתם לטובה בא השליח לשליחותו.

כח חכמים להפחית העונש

(ארבעים יכנו יום לשנה)

התורה אומרת על העונש של המרגלים שזה היה יום לשנה יום לשנה, וכך היו ארבעים שנה במדבר. הגמרא בתענית (דף כח) אומרת 'בעשרים ותשעה בסיון שלח משה מרגלים', ובזבחים (דף קיח:) כתוב 'מי אהל מועד

וזה התיקון לביזיון של ארץ ישראל שמאסו בארץ חמדה, ולזה ילמדו במצות הללויות בארץ, ולפיכך נצטוו דווקא על המצות האלו, וכמו שכתוב בילקוט שמעוני (שיר השירים) שדברי תורה תנחומין וכמו שכתוב בתהילים 'תנחומך ישעשעו נפשי', היינו שהתנחומין בזה אם לא יכלו לקיים בפועל את המצות שתלויים בארץ, אבל על ידי הלימוד 'כל העוסק בפרשת עולה כאילו הקריב עולה', ועל ידי הלימוד יקבלו חשקת קדושת ארץ ישראל. וזה מידה כנגד מידה כיון שמאסו בקדושת אר"י היו חייבים לעשות תשובת המשקל ולזה נתן להם מצות אלו כדי שישתקוקו לבא לארץ ישראל כדי לקיים מצותיה, ולזה נתרצו בפני ה' כי כבר רצה האלוקים את מעשיך.

טעם שלא התקבלה תשובת המרגלים

ויש כאן עוד שאלה [וייתכן שאמרתי בעבר], וזה שאלה שמובאת בהרבה ספרים, למה לא התקבלה תשובת המרגלים? הרי כתוב שאמרו 'חטאנו?' וב'ישמח ישראל' כותב שתשובת המרגלים לא היתה מעומק הלב, והראייה שלא נחשב להם לבושה מיד כשאמרו 'חטאנו' שמיד עלו לארץ, והוסיף על זה כשאמר להם משה 'אל תעלו' היה להם לשמוע תיכף למשה ולא לעלות כבראשונה ולא עשו כן, ולכן לא התקבלה תשובתם יען שלא היה להם חרטה ותשובה אמיתית.

השנה כולה, והגמרא מביאה עוד שם על אחד שהלך במשך שלש חודשים בשביל ללמוד יום אחד, ואח"כ חזר לביתו במשך שלשה חדשים [בר ברב דחד יומא], וראיתי מביאים שרבינו חננאל שם שאומר 'יום אחד בשנה' לשמה מעלה עליו כאילו זה שנה, כלומר שצריכים ללמוד תורה לשמה, ואז מעלה עליו הכתוב כאילו למד כל השנה. וכמוכן שיש בזה מדרגות ואנחנו לא מבינים את הכל.

התיקון לחטא המרגלים בפרשת נסכים

נוסיף עוד דבר בקצרה, מוצאים שאחרי חטא המרגלים, הקב"ה נתן את פרשת נסכים וחלה, ולכאורה הרי הם לא נהגו במדבר ורק בכניסתם לארץ ישראל נתחייבו בהם, וכמו שכתוב 'לא נתחייבו ישראל בנסכים אלא כביאתן לארץ אחרי ירושה וישיבה, וכן חלה 'כי תבואו ללמדך שכיון שנתחייבו נתחייבו כחלה', ובספרים הביאו על זה שכתנא דבי אליהו (פכ"ט) מובא: "באותה שעה אמר הקב"ה למשה לך ומרצה את אותן העניים שכבר יצא לבם מעליהם אמר משה לפניו רבש"ע במה ארצה אותם? אמר ליה הקב"ה למשה לך ומרצה אותם בדברי תורה שנאמר (במדבר טו) ואמרת אליהם כי תבאו אל ארץ מושבותיכם וגו' ועשיתם אשה לה' עולה או זבח וגו'".

הם חשבו שכן אפשר לחטא ואפשר אח"כ לעשות תשובה, ולכן הם לא עשו תשובה במושג של לב שלם. ואנחנו מוצאים בגמרא בכריתות (דף י:) שיש קרבן חטאת, ובקרבן אשם צריכים לתת יותר, כי חטאת כשאדם נותן חטאת הוא מרגיש שהוא חטא, אבל באשם האדם חושב שהוא מביא על ספק, והוא צריך להחדיר בקרבן שהוא צריך לעשות תשובה, ולכן צריך להביא יותר. וזה מה שהמרגלים אחרי החטא עוד היה להם ספק, ולזה היו צריכים לעבוד על עצמם יותר, להחדיר את האמונה בה'.

בסוף הפרשה, מובא פרשת ציצית, ופרשת ציצית היא ג"כ התיקון, וכמו שכתוב 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם', שהם שני הסרסורים שגורמים לאדם לחטא וכמו שאמרו חז"ל 'העין רואה והלב חומד וכלי המעשה גומרין', וזה עיקר העבודה שהאדם צריך לעבוד על עצמו.

החיזוק מיציאת מצרים בפרשת ציצית

ואח"כ כתוב 'ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלוהיכם אני ה' אלוהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים'. ראיתי בספר 'ישא ברכה', שמביא בשם הסבא שלו שלפעמים כשאדם מכין את עצמו לדעת מה שעבר עליו ומתחרט על זה, וכך מתעורר מלמטה, על ידי זה הוא בא לאתערותא

ועוד הביאו בספרים, שכתוב בחטא העגל שמיד כשחטאו ועשו עוון פלילי, אזי 'ויטחן אותו עד אשר דק', וראו שכל החטא העגל היה הבל וריק, אבל בחטא המרגלים לא התברר להם החטא, ועדיין האמינו למרגלים שלא יכולים לעלות 'כי חזק הוא ממנו' ואפילו שמושה אמר להם הכל בשם ה', וכן יהושע וכלב אמרו 'אם חפץ בנו ה' וכו'.. אבל בכל זאת לא נתברר להם על זה, והיה להם מחשבות והרהורים על זה, ולזה לא היתה תשובתם שלמה, כי לא היתה להם וודאות על החטא עצמו.

ולכן גם שרצו לעשות תשובה שלמה, בכל זאת אמרו 'הננו ועלינו...' כלומר אנחנו מוכנים לעלות ולעשות רצון ה', ועל ידי זה נוכל לעלות ולהתגבר עליהם, ובוה נתבאר כי הצדק במה שאמר ה' כי חטאנו וכך נעשה תשובה שלמה על הספקות וחוסר אמונה שהיה לנו מקודם, ולזה אמר משה 'למה זה אתם עוברים את פי ה' והיא לא תצלח'.

ויש אחרים שמתרצים, בצורה פשוטה [כמדומה בשם רבי יחזקאל מקוזמיר] שבחטא העגל הם למדו את המושג של עשיית תשובה, וא"כ היה להם כאב גדול שחטאנו עוינו פשענו, הם הרגישו את כאב החטא, וממילא התשובה היתה שלמה על אותו החטא. משא"כ כאן בחטא המרגלים, לא היה בחינה של תשובה שלמה, כי אחרי שידעו שיש מושג של תשובה, הם לא עשו באמת,

לקיים את המצות התלויות בארץ, ונזכה לביאת משיח צדקנו ולבנין בית מקדשנו בב"א.

זכות הרבים מגליון זה
תעמוד לרפואתם של:

עדן בת שרית

ושרון בן נעימה

יורם בן שושנה

מיה בת עדי

בתוך שאר חולי ישראל אמן

לרפואת

הרב רועי יאיר בן חגית נעמי

בתושה"י

דלעילא, אבל אח"כ בא הבעל דבר ומפיל אותנו לעצבות ומדמה לו שח"ו אכדה תקוותו, ולזה נותנת לנו התורה עצה 'אני ה' אלוהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים, כי כלל ישראל היו בדיוטא תחתונה ויציאת מצרים, צריכים לזכור בכל יום כי בכל יום יש יציאת מצרים על ידי השי"ת שעוזר לנו לצאת, והאדם צריך לחזק את עצמו כי העבר אין, והעיקר הוא לחזק את עצמו מהיום והלאה, והמלא רחמים ירחם עליו.

וזה מה שמזכירים בפרשת ציצית את יציאת מצרים, כדי לחשוב שכמו שהקב"ה הוציא את כלל ישראל ממצרים וכמו שכתוב 'אל מוציאם ממצרים' שהקב"ה מוציא אותנו בכל יום ויום, ובפרט עכשיו שאנחנו אחרי חג השבועות ובכל יום יוצאים ממ"ט שערי טומאה, והשי"ת יעזור שנוכה ליכנס בנוץ שערי קדושה, וזה עיקר העבודה של האדם שיזכה לעבוד את ה'.

והשי"ת יעזור שלא ניכשל בהוצאת דיבת הארץ, ונזכה לקדושת ארץ ישראל, ונזכה להתגלות הארץ הרצון, וזה כל הפגמים. ונזכה לקדושת אר"י, והיו הרבה חסידי ברסלב שהיו בכל יום טובלים לזכות לקדושת ארץ ישראל, והשי"ת יאיר עינינו שנוכה ל'אורא דארץ ישראל מחכים', ובזכות קדושת אר"י, הקב"ה יעזור שיתקיים 'וכל הרשעה כולה בעשן תכלה כי תעביר ממשלת זדון מן הארץ', ונזכה לקדושת אר"י ולבנין ביהמ"ק, ונזכה